

ETI1000 - Etikk og Samfunnsansvar

Høst 2021

Oppgave 1:

I pensumboken skriver Bue Olsen og Syse at vi ofte har «flere grunner på én gang for å handle slik vi mener er “etisk riktig». Diskuter dette utsagnet i relasjon til ideen om at FNs bærekraftsmål er tenkt å skulle ha en allmenn gyldighet.

Innledning

I denne besvarelsen har jeg valgt oppgave 1, som ber om å diskutere utsagnet at vi ofte har «flere grunner på én gang for å handle slik vi mener er etisk riktig» i relasjon til ideen om at FNs bærekraftsmål er tenkt å skulle ha en allmenn gyldighet.

For å pakke ut denne oppgaven må vi først gjennom hva etikk og moral er og hva de grener seg ut til, deretter hvordan menneskelig karakter og menneskelig kultur former normer i et samfunn. Vi kommer også til å gå gjennom bruk av fossile energi. Deretter grunnleggende prinsipper som mange mener gjelder for alle mennesker, blant annet rett til utdanning, menneskerettigheter fra FN som retten til liv og personlig sikkerhet, og bærekraftig utvikling. Vi kommer også kort innom Kants moralske imperativ i forhold til disse grunnleggende prinsippene.

Hva er etikk og moral

Kort fortalt handler etikk og moral om hva som er riktig og galt. Moral kommer fra samfunnets og individets normer verdier og holdninger, og etikk er en refleksjon over moralen. Og kan som regel deles i to bruksområder, normativ og deskriptiv. hvor igjen det normative vil bli splittet til juridiske normer og moralske normer, de moralske normene vil prøve å forklare oss hva vi *burde* gjøre og juridiske normer er håpefullt en refleksjon av sosiale og kulturelle normer, og vil deretter ha flere grunner til å følges enn konsekvenser som straff. Og med etikk snakker vi om etiske teorier som pliktetikk, dydsetikk, diskursetikk. Det er også verdt å nevne at disse begrepene etikk og moral ofte blir blandet med hverandre.

Er FNs bærekraftsmål “allmenngyldige”?

Ved allmenngyldige regler så maner man blant annet frem Kants kategoriske imperativ, som er en form for pliktetikk, hvor man *skal* i dette tilfellet sette mål som er gjeldende om man er i et rikt land eller et fattig land. Så alle skal kunne forholde seg til de samme målene. målene går ut på å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Vi kan først støtte allmenngyldigheten til bærekraftsmålene gjennom konsekvensetikk, og da spesielt i lys av covid-19 pandemien, hvor mangel på vaksiner i fattige land har økt sjansene

for mutasjoner i mennesker med sårbare immunforsvar, og en direkte konsekvens av utbredt fattigdom er sjansen for at pandemien kommer til å gå over flere år enn nødvendig.

En annen måte å støtte opp allmenngyldigheten gjennom konsekvensetikken blir å sette lys på hvilken nytte det vil ha for både vitenskapelige mål og miljøetiske mål hvor det å sørge for at alle har tilgang til god utdanning, likestilling mellom kjønnene og ikke minst anstendig arbeid og økonomisk vekst.

Her kommer vi også innom dydsetikk, hvor store deler av den vestlige verden tjente godt på den industrielle revolusjonen og kull, og hvor vi nå ser vestlige land fortelle utviklingsland at de må bruke kull med *moderasjon*, noe som vil begrense mulighetene de vil ha til å utvikle seg. Dette krever *ærlighet* fra alle parter, hvor man må ha *mot* og mulighet til å si ifra hvis restriksjonene blir for store og mot til å ta sjansen på å utvikle seg med mest mulig bærekraftig energi. For å begynne å gjøre dette *rettferdig*, så blir støtte gitt mot moderne og bærekraftige energitjenester i utviklingsland og en reduksjon innen ineffektive subsidier til fossil energi i alle land. Hvor dydsetikken ikke helt strekker fram er at den blir for svake og vag, og de klare gevinstene man får ved bruk av fossil energi i dette tilfellet kan være vanskelig å motstå, samt man kan diskutere om dyder er permanente eller ikke, og isåfall om dydene er noe som kan oppnås eller om de finnes naturlig i oss alle.

I pliktetikken er hva vi *bør* gjøre i sentrum, og det samles sammen med motivasjonen bak handlingene våres, med lover, rettigheter og plikter. Pliktetikken kan også forklares som sinnelagsetikk, hvor hensikten er i fokus. Og hensikten blir forklart i de overordnede målene til FNs bærekraftsmål, hvor hensikten og målene som nevnt tidligere er lagt opp til å gi gevinster til alle. Vi kan også se at ved å bekjempe ulikhet og utrydde fattigdom kan vi også bygge på det som ble skrevet tidligere om tilgang til utdanning og rent vann og mat vil være en rød tråd til målene

Hvor det hele kan bindes sammen er diskursetikken, da spesielt hvor kultur møter andre kulturer, hvor en aktiv dialog og diskusjon er viktig, her møter man på problemstillinger innen blant annet valg av energikilder, støtte, normer, undertrykking og hvilke mål er realistiske, for målene skal ha en etisk gyldighet må alle som deltar ha en stemme, som Vetlesen legger vekt på, ved at deres synspunkter, behov og argumenter blir tatt hensyn til. Der er dessuten viktig at målene og verdikonfliktene skal være åpen for drøfting for at det ikke skal forvandles til paternalisme. Diskursetisk gyldighet kan man diskutere om de har

oppnådd i dette tilfellet gjennom at målene ble kommet frem til gjennom en spørreundersøkelse med 10 millioner deltakere.

Etisk relativisme og epistemologi

Ved spørsmålet om prinsippene er gyldige avhengige av kultur, kan vi se at en del av målene er lagt opp til at det er mål som kan ses på som allmenngyldige lover i samme stil som den gyldne regel, hvor den gyldne regel forteller oss at du skal behandle andre slik man vil bli behandlet selv. Som for eksempel mål som utrydding av fattigdom og god helse og livskvalitet. Men noen av målene faller sammen ved samfunn hvor kvinner blir undertrykt, og ikke har like muligheter til utdanning og holdninger og normer er forskjellige fra f.eks Norges holdninger rundt kvinner og deres rettigheter. Og disse forskjellene kan vi også se ved at legning ikke blir nevnt i målene, og man kan diskutere om disse prinsippene, da spesielt innenfor kjønn og legning er gyldige uavhengig av kultur eller om det er en form av kulturimperialisme hvor mektige stater utøver sin kultur over svakere stater ved hjelp av handel, sanksjoner, støtte og insentiver. Som igjen minner om juridiske normer som håpefullt har flere grunner til å følges enn konsekvenser. Eller om det da er blitt inngått kompromisser fra flere sider i diskurs debatten angående legning og kvinners ståpunkt i samfunnet.

For å engang komme i nærheten av hva blir beskrevet i oppgaven som “Etisk riktig” i forhold til at alle skal mene det er “Etisk riktig”. så er det viktig at vi har det samme eller ihvertfall lignende epistemologisk standpunkt, eller virkelighetssyn for å si det på en annen måte, for de fleste prinsipper og begrunnelser for hvorfor man ikke skal forsøple og forurensning vil falle sammen om man ikke tror på at forsøpling og global oppvarming er et problem. Snakker man for eksempel med noen som er rasistisk vil samtalen være vidt forskjellig om rasisten tror alle feilene og forskjellene med andre raser er medfødt, av natur eller en blanding. For løsningen til rasistens problem blir vidt forskjellig avhengig av de andre rasenes mulighet til vekst. Og i lik linje med samfunn som tror kvinner ikke har en plass innen utdanning eller arbeidslivet, og kanskje til og med skader samfunnet, det er disse normene og forventningene som former mulighetene til kvinnene. Og det er denne erkjennelsen av virkeligheten som står sentralt i om hva som er “Etisk riktig”. Og om man følger virkeligheten til FN, vil man finne bærekraftsmål med allmenn gyldighet, men selv uten den samme erkjennelsen av FNs virkelighet, vil noen bærekraftsmål ha allmenn gyldighet, som blant annet retten til rent vann, gode sanitærforhold og utrydding av sult.

Litteraturliste:

Bue Olsen, J. & Syse, H. (2020). *Næringslivsetikk og samfunnsansvar (2. utg)*.
Fagbokforlaget

Vetlesen, A, J. (2014) *Hva er etikk (4. utg)* Universitetsforlaget

.

Forente Nasjoner. (2021, 21. oktober). FNs *bærekraftsmål*,
<https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>